

Господарське право; господарсько-процесуальне право

УДК 346.9

Наконечний Олександр Миколайович

аспірант

ПВНЗ «Європейський університет»

Nakonechnyi Oleksandr

Postgraduate of the

Private higher educational institution "European University"

ORCID: 0009-0002-3144-6227

Баланюк Наталія Юріївна

кандидат юридичних наук

Глухівський національний педагогічний університет ім. О.Довженко

Balaniuk Nataliia

Candidate of Legal Sciences

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

ORCID: 0009-0005-5376-3612

ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ В ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

BUSINESS SUPPORT DURING THE PERIOD OF MARTIAL LAW: PRACTICAL AND REGULATORY AND LEGAL ASPECTS

Анотація. Автором в роботі здійснено дослідження актуальних проблемних питань із забезпечення позову в господарському судочинстві. Зроблено акцент на достатню кількість видів забезпечення позову в господарському процесуальному праві, а також паралельно на тому, що КАС України в силу здійснених судових реформ, нажаль, не передбачає зустрічне забезпечення.

Вступ. Інститут забезпечення позову в господарському судочинстві – це переважна гарантія захисту прав потенційного позивача, що в силу нормативно-правового забезпечення гарантуватиме в найближчому майбутньому відповідне продуктивне виконання судового рішення, так як попередньому забезпеченню вочевидь підлягатиме вимога фінансового характеру до відповідача відповідно, реалізація останньої без запровадження першочергових заходів із ефективного забезпечення позову може стати малоімовірною. Предмет забезпечення позову – виключно матеріально-правова вимога (майнового чи немайнового характеру), що у сукупності може утворювати предмет позову, що підлягає виконанню у майбутньому.

Мета дослідження – спираючись на нормативно-правову базу, практичні аспекти, здійснити аналіз сукупності заходів із забезпечення позову в господарському судочинстві; описати та дослідити загальновстановлені та врегульовані законодавством правила подання заяви про забезпечення позову, прийнятих вимог до складання відповідної заяви тощо.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є:

- оновлене законодавство: Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», Закон України «Про судоустрій та статус суддів», Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»;

- праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження у були розглянуті в контексті забезпечення позову у господарському процесуальному праві.

Використання методів обумовлюється, перш за все, системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдиній юридичній

площині. З метою досягнення сформованої мети статті виокремлено діалектичний підхід наукового пізнання та застосовано комплексну методологію інноваційних загальнонаукових сучасних напрямків, що знайшли своє застосування саме в юридичній науці. Так, формально-логічний метод був використаний з метою визначення дефініції «забезпечення позову» сутності судового контролю; метод юридичного аналізу – досліджуючи основоположні принципи забезпечення позову у господарському судочинстві; за допомогою порівняльно-правового методу було досліджено норми європейського законодавства.

Результати. У ході проведеного дослідження авторкою пророблена робота із розкриття практичних аспектів щодо вжиття заходів забезпечення позову, відпрацьовано судову практику, зокрема діяльність Верховного Суду в даному аспекті. Результатом здійсненого дослідження проблематики інституту забезпечення позову в господарському судочинстві є актуалізація питань невирішеного характеру, що пов'язані із регламентаційною процедурою відповідного процесуального інституту.

Перспективи. На фоні існування достатньої кількості прогалин у господарському процесуальному праві, що відповідно ведуть до зловживань заявником (позивачем) його правами, сформовано ряд пропозицій щодо ефективного удосконалення нормативно-правових заходів з подальшою універсалізацією практичних аспектів до покрокових питань із дієвої процедури забезпечення позову у відповідній галузі. Додатково цьому процесові сприятиме формування відповідної судової практики з подальшою реалізацією законотворчої ініціативи.

Ключові слова: забезпечення позову, скасування заходів забезпечення позову, позивач, відповідач, зустрічне забезпечення, касаційна інстанція, ухвала, рішення суду, господарське процесуальне судочинство.

Summary. *In the work, the author carried out a study of current problematic issues related to securing a claim in commercial litigation. Emphasis is placed on the sufficient number of types of claim security in economic procedural law, and in parallel on the fact that, due to the implemented judicial reforms, the CAS of Ukraine, unfortunately, does not provide for counter security.*

Introduction. *The institution of securing a claim in commercial litigation is an overriding guarantee of the protection of the rights of a potential claimant, which, due to the legal framework, will guarantee in the near future the appropriate and productive execution of a court decision, since the prior provision will obviously be subject to a financial requirement to the defendant, respectively, the implementation of the latter without the introduction of priority measures to effectively enforce the claim may become unlikely. The subject of securing a claim is exclusively a material and legal claim (of a property or non-property nature), which, in aggregate, can form the subject of a claim subject to execution in the future.*

Purpose. *based on the regulatory and legal framework, practical aspects, to carry out an analysis of the totality of measures to ensure a claim in economic litigation; describe and research the generally established and regulated by law rules for submitting an application for securing a claim, the accepted requirements for making a corresponding application, etc.*

Materials and methods. *The research materials are: - updated legislation: the Law of Ukraine "On Amendments to the Constitution of Ukraine (Regarding Justice)", the Law of Ukraine "On the Judiciary and the Status of Judges", the Law of Ukraine "On Amendments to the Economic Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine and other legislative acts";*

- the works of domestic and foreign authors conducting their scientific and practical research were considered in the context of securing a claim in economic procedural law.

The use of methods is determined, first of all, by a systematic approach, which makes it possible to investigate problems in a single legal plane. In order to achieve the established goal of the article, the dialectical approach of scientific knowledge is singled out and the complex methodology of innovative general scientific modern trends, which have found their application in legal science, is applied. Thus, the formal-logical method was used to determine the definition of "claim security" of the essence of judicial control; the method of legal analysis - examining the fundamental principles of securing a claim in economic litigation; the norms of European legislation were investigated using the comparative legal method.

Results. In the course of the research, the author worked on the disclosure of practical aspects of taking measures to secure a claim, worked out judicial practice, in particular, the activity of the Supreme Court in this aspect. The result of the study of the problems of the institution of securing a claim in economic litigation is the actualization of unresolved issues related to the regulatory procedure of the relevant procedural institution.

Discussion. Against the background of the existence of a sufficient number of gaps in economic procedural law, which, accordingly, lead to the abuse of his rights by the applicant (plaintiff), a number of proposals have been formulated for the effective improvement of regulatory measures with further universalization of practical aspects to step-by-step questions from an effective procedure for securing a claim in the relevant field. In addition, this process will be facilitated by the formation of relevant judicial practice with further implementation of the law-making initiative.

Key words: *securing a claim, canceling measures to secure a claim, plaintiff, defendant, counter security, cassation instance, resolution, court decision, economic procedural justice.*

Постановка проблеми. 03.10.2017 р. Верховною Радою був прийнятий Закон «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» №2147-VIII. Даною правовою дією законодавцем було зроблено одну з чергових спроб із вдосконалення національного інституту забезпечення позову. Варто привернути увагу на хронологічні аспекти та відповідно процедурні зміни в інституті забезпечення позову в межах господарського процесуального права.

Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 р. № 1401, Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 р. № 1402, Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 р. № 2147 привнесли певні інноваційні зміни щодо нормативно-правових, організаційно-структурних, регламентаційних, суспільно-значущих елементів функціональної системи господарського процесуального права та відповідно спричинили трансформаційні процеси основоположних її переваг (принципів, функцій, методів, системи) та їх взаємозв'язків у відповідній галузі права, одночасно вплинувши на головну сутність та конкретний зміст функцій сучасного господарського судочинства, чим було зумовлено хвилю їх якісних та кількісних перетворень з одночасним розширенням діапазону відповідних завдань.

Інститут забезпечення позову в господарському судочинстві – це переважна гарантія захисту прав потенційного позивача, що в силу нормативно-правового забезпечення гарантуватиме в найближчому майбутньому відповідне продуктивне виконання судового рішення, так як попередньому забезпеченню вочевидь підлягатиме вимога фінансового характеру до відповідача відповідно, реалізація останньої без запровадження першочергових заходів із ефективного забезпечення позову може стати малоімовірною. Предмет забезпечення позову – виключно матеріально-правова вимога (майнового чи немайнового характеру), що у сукупності може утворювати предмет позову, що підлягає виконанню у майбутньому.

Основоположною метою вжиття заходів із ефективного забезпечення позову є ігнорування ймовірного порушення в перспективі прав та охоронюваних чинним законодавством інтересів позивача, а також висока вірогідність беззаперечного виконання судового рішення з поступовим уникненням відповідних труднощів під час виконання в оптимальному випадку задоволення поточного позову. Виникаючі обставини із крайньої необхідності щодо ефективного вжиття відповідних заходів мають бути підтверджені належними, допустимими та достатніми доказами.

Отже, вектор із подальшого розвитку господарського судочинства стосовно інституту забезпечення позову має бути спрямований, перш за все, в бік гарантування стійкого балансу інтересів як позивача, так і відповідача відповідно, прямо пропорційного збільшення гарантійних заходів щодо ефективного виконання судових рішень у майбутньому та вчасного процесу із запобігання зловживанням процесуальними правами недобросовісної сторони.

Господарське процесуальне судочинство покликане якісно здійснювати захист прав та законних інтересів учасників господарських правовідносин, і надто часто саме від ефективності вирішення

господарських справ залежить як належне функціонування індивідуального суб'єкта господарювання, так і загальний економічний стан держави у сукупності.

Суд, як відомо, здійснює захист усіх суб'єктів права, а юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі [5, с. 8]. При цьому велике значення має не лише якість нормативно-правової бази, що регулює господарські правовідносини, а й наявність дієвої системи судів, які б оперативно вирішували спори, що виникають у процесі господарської діяльності [7, с. 190].

Відповідно регламенту, коли відповідач ознайомлюється із фактичним ініціюванням щодо нього справи, держава гарантує йому можливість застосування різноманітних професійних дій, що, як наслідок, можуть спричиняти у майбутньому суттєві перепони або взагалі унеможливлувати проектування на практику судового рішення. Отже, з подальшою метою недопущення відповідної негативної практики, законодавець передбачив інститут забезпечення позову.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інститут забезпечення позову завжди привертав увагу науковців – процесуалістів постійно, зокрема Н. Алексєєва [1], Н. Богацька [2], А. Бутирський [3], Н. Іванюта [7], О. Курдес [9], Н. Ніколенко [10], Т. Степанова [12], Т. Тур [13], Х. Шухатян [14], О. Шурін [15].

Спираємось на думку Х. Шухатяна: забезпечення позову є важливим і, передусім, дієвим засобом унеможливлення уникнення недобросовісним контрагентом відповідальності, а також ефективним засобом забезпечення реального виконання судового рішення [14, с. 136]. Натомість професор О. Курдес наголошує на цілісність засобів забезпечення позову в аспекті спрямування на отримання гарантій реального захисту своїх прав і законних інтересів учасниками судового процесу [9, с. 11]. Т. Степанова на раціональному рівні зауважує, що неодмінною причиною виникнення

проблем правозастосування в окресленій сфері є те, що за попередню ключову основу вжиття безперервних заходів забезпечення позову застосовано механізм, що оснований на припущенні, яке носить суб'єктивний характер та відповідно може буде доведене тільки у точних науках [12, с. 33].

Водночас проблема забезпечення позову не оминає осторонь науковців-теоретиків, адже окремі дослідники більш ґрунтовно на дисертаційному рівні вивчали актуальні питання забезпечення позову, наприклад, Г. Буга («Забезпечення позову в цивільному процесуальному праві України», 2012 рік), Т. Тур («Організаційно-правові засоби забезпечення позову в адміністративному судочинстві України», 2022 рік) тощо.

Мета дослідження полягає у тому, аби розглянути з подальшим дослідженням специфічних особливості із забезпечення позову в господарському процесуальному праві, здійснити відповідний аналіз заходів забезпечення позову у даній галузі, за результатами чого окреслити виявлені проблемні питання з реалізації забезпечення позову на практиці та запропонувати шляхи їх вирішення.

Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні **завдання**: проаналізувати нормативно-правову базу; розглянути перелік додаткових потенційних можливостей щодо покращення процедури забезпечення позову в господарському судочинстві; встановити коло відповідних суб'єктів; розкрити повноваження, як ключового елементу правового статусу відповідних суб'єктів.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в ній дістало подальшого опрацювання узагальнення нормативно-правового механізму забезпечення позову в господарському судочинстві

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: оновлене законодавство: Закон України «Про внесення змін до Конституції України

(щодо правосуддя)», Закон України «Про судоустрій та статус суддів», Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»;

- праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження у були розглянуті в контексті забезпечення позову у господарському процесуальному праві.

Використання методів обумовлюється, перш за все, системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдиній юридичній площині. З метою досягнення сформованої мети статті виокремлено діалектичний підхід наукового пізнання та застосовано комплексну методологію інноваційних загальнонаукових сучасних напрямків, що знайшли своє застосування саме в юридичній науці. Так, формально-логічний метод був використаний з метою визначення дефініції «забезпечення позову» сутності судового контролю; метод юридичного аналізу – досліджуючи основоположні принципи забезпечення позову у господарському судочинстві; за допомогою порівняльно-правового методу було досліджено норми європейського законодавства.

Виклад основного матеріалу. Сучасний інститут забезпечення позову впевнено крокує у бік удосконалення в аспекті покращення варіантів захищеності прав і відповідно законних інтересів суб'єктів справи. Виокремлення дієвої судової практики з ефективного забезпечення позову лишається питанням часу, так як без основоположних практичних адміністративно-правових засобів забезпечення позову в судовій інстанції неможливий діючий оперативний захист прав учасників господарського процесуального судочинства. Поступово вбачаються позитивні напрямки з перспективного розвитку інституту забезпечення позову у вітчизняному господарському судочинстві, які в майбутньому спрямовані на ефективне розкриття потенціалу механізму організаційно-правового забезпечення

позову у господарському процесуальному праві з подальшим адаптуванням до відповідних вимог Європейського Союзу.

Сутність процесуального провадження встановлення забезпечення позову в господарському судочинстві проявляється в його індивідуальних непрямих ознаках. Систему ознак процесуального провадження забезпечення позову становлять: а) нормативно-правова регламентація, тобто сукупність організаційно-правових засобів; б) універсальність; в) гнучкість; г) визначення мети; гарантованість досягнення поставленої мети; особливий суб'єктний склад; універсальність; раціональність; динамізм [13, с. 500].

Процесуальне провадження забезпечення позову в адміністративному судочинстві містить своєрідну двоїстість – його слід одночасно розглядати як: комплексний формат визначених законом правил і процедур здійснення і процесуального оформлення виду забезпечення позову; процесуальну діяльність суду, спрямовану на досягнення мети адміністративного судочинства. Оптимальне процесуальне законодавство, процесуальні дії, засоби, способи і умови реалізації поставлених завдань тоді будуть ефективними, коли буде досягнуто процесуально правильне, законне та обґрунтоване, здійснене на належному професійному рівні прийняття рішення щодо забезпечення позову або відмови у забезпеченні позову [13, с. 499].

Ефективність судового захисту у контексті забезпечення позову у господарському судочинстві – це, перш за все, оптимальне досягнення намічених цілей перспективної юридичної діяльності, що знаходять своє відображення у «відкритті дверей» суспільним відносинам такого перспективного напрямку розвитку, який за своєю суттю спрямований на подолання «бар'єрів» у досягненні намічених у законодавстві меті функціонування господарського судового захисту за умов виокремлення судових помилок на практиці, заздалегідь неправосудних некомпетентних

рішень, негативних «неякісних ефектів», об'єктивних витрат економічних, адміністративних, інформаційно-правових, часових та інших ресурсів, пов'язаних з розглядом господарських справ у суді та запровадженням судових актів на практиці. Спільними критеріями оцінки з продуктивності забезпечення позову в господарському судочинстві є: мета, засоби та кінцевий ефективний результат. Індивідуальними показниками оцінки якості є: широка доступність судового захисту; оперативність виконання; якісне впровадження судових актів; їх беззаперечне виконання.

Господарський процесуальний кодекс України в редакції Закону, що набрав чинність після 15.12.2017 р., у порівнянні із власною попередньою редакцією, містить наступні оновлення: а) процедурні норми відповідно впорядкування регламенту подання заяви щодо забезпечення майбутньої позовної вимоги (ст. 138); б) змістовному наповненню і формату відповідної заяви (ст. 139); в) її об'єктивному розгляду судом (ст. 140); г) зустрічного забезпечення (ст. 141); д) скасування зустрічного забезпечення (ст. 142); є) регламентаційних заміन одного заходу забезпечення іншим (ст. 143); ж) застосування на практиці ухвали про забезпечення (ст. 144); з) відміна поточних заходів із забезпечення позову (ст. 145); і) чинний перелік норми, якими врегульовано перелік відповідних підстав, видів та обмежень щодо поточних заходів із забезпечення позову (ст. 136-137) [6].

Також спостерігаємо прогресивність у збільшенні переліку видів заходів забезпечення, що на відміну від редакції, чинної до 15.12.2017 р., значно збільшився, так як в основу інституту забезпечення позову законодавцем закладено принцип обов'язковості виконання судового рішення в найближчому майбутньому, а отже задля забезпечення перспективного захисту законодавцем продумано перелік додаткових заходів забезпечення, що не були передбачені ст. 137 Господарсько-процесуального кодексу. Отже, законодавцем була надана значна можливість сторонам: заявнику, суду вчиняти відповідні господарсько-

процесуальні дії, забезпечені нормами Кодексу, а також застосовувати інші специфічні заходи, передбачені нормами Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (ст. 18), Закону України «Про авторське право і суміжні права» (ст. 53) тощо.

Додатково констатуємо вагомий моментом із встановленням в Кодексі, чинному з 15.12.2017 р., відповідних строків із одночасним порядком подання та розгляду заяви про забезпечення. Відповідна заява згідно з чинним законодавством розглядається протягом 2-х днів з дня надходження до суду без повідомлення учасників справи. Натомість законодавець дозволяє суду в межах власної компетенції на оперативному рівні вирішувати актуальні питання стосовно ефективного забезпечення позову (саме це й являється основоположною заслугою).

Призначення клопотання під час підготовки справи до розгляду або його розгляд у судовому засіданні з розгляду відповідної справи надавало можливість недобросовісній стороні звести нанівець застосування заходів забезпечення, оскільки знаючи про те, що суд може вжити заходів забезпечення, сторона встигала вчинити дії для уникнення негативних наслідків [8, с. 150].

Щодо інституту зустрічного забезпечення, то новелою Господарського процесуального кодексу України в редакції Закону, чинній після 15.12.2017 р., є гарантування певного балансу сторін та усунення можливих негативних наслідків, що можуть виникнути через запровадження господарським судом заходів запровадження. Щодо пропозицій заявника відповідно зустрічного забезпечення – в обов'язковому порядку мають міститися у актуальній заяві про забезпечення позову (на цьому наголошується в п. 6 ч. 1 ст. 139 ГПК). Невчасне або взагалі не зазначення переліку пропозицій щодо зустрічного забезпечення позову нажаль виявляються підставою для негайного

повернення заяви про забезпечення позову згідно з ч. 7 ст. 140 ГПК України. Основоположною метою даного інституту є організація забезпечення відшкодування понесених збитків, яких може зазнати відповідач (ст. 141).

Отже, виходячи із попереднього аналізу заходів забезпечення, які націлені на захист інтересів позивача, зустрічне забезпечення спрямовується навпаки - на захист прав та інтересів саме відповідача. ч. 2 ст. 141 ГПК регулює перелік способів зустрічного забезпечення. Питання із запровадження саме зустрічного забезпечення вирішує суд в ухвалі про забезпечення позову або в ухвалі про зустрічне забезпечення позову.

Якщо клопотання про зустрічне забезпечення було подане після застосування судом заходів забезпечення позову, питання зустрічного забезпечення вирішується судом протягом 10 днів після подання такого клопотання. Невиконання вимог ухвали про зустрічне забезпечення є підставою для скасування ухвали про забезпечення позову та про зустрічне забезпечення. Невирішеною є проблема зустрічного забезпечення, а саме коли саме воно набирає чинності: одразу після прийняття ухвали чи через деякий час .

Варто звернути увагу на неврегульованість Кодексом у новій редакції актуального питання обставин, що є підставою задля подальшого забезпечення позову в господарському процесуальному праві, а також відповідному переліку доказів, які націлені на подання заявником до суду з попередньою метою підтвердження відповідних обставин. Відповідна прогалина формує плацдарм для небажаного зловживання не тільки недобросовісними позивачами, а також і відповідачами [4, с. 255].

Розібратися із переліком обставин, що, у свою чергу, згідно регламенту має підтвердити заявник, а також, яка саме доказова база має надаватися під час розгляду заяви щодо застосування судом заходів із ефективного забезпечення позову, можна, беручи до уваги той факт, що

саме винятковими вимогами ефективного забезпечення позову законодавець окреслив індивідуальні обставини, що, в першу чергу, мають свідчити про існування реальної загрози ухилення від виконання в найближчому майбутньому компетентного судового рішення, враховуючи передумови того, що легковажне ставлення до відповідного невжиття заходів із забезпечення неодмінно спрямується у бік значного ускладнення виконання судової ухвали, а також ті об'єктивні і суб'єктивні обставини, що мають на меті засвідчити дійсну необхідність запобігання із прогнозованої ймовірності спричиненню значної шкоди заявникові.

Метою вжиття заходів із забезпечення позову є уникнення вірогідного порушення в майбутньому прав та охоронюваних законом інтересів позивача, а також можливість реального виконання судового рішення та уникнення будь-яких труднощів у процесі виконання у разі задоволення позову. Обставини щодо необхідності вжиття відповідних заходів повинні бути підтверджені належними, допустимими та достатніми доказами [15, с. 180].

Наприклад, у разі подання позову майнового характеру, заявник в праві довести факт зникнення майна (грошові кошти), наявного відповідно у відповідача, через зменшення його у загальній кількості, або суттєвого пошкодження, або зниження якості станом на момент виконання рішення за результатом впливу на процес об'єктивних чи суб'єктивних причин ззовні. Доказовою базою вищевказаних обставин може виступати як свідоме вчинення відповідачем активних дій, що будуть спрямовуватися на загальний процес приховування або відчуження майна; дій, вектор яких направлений на поступове уникнення відповідальних дій або перешкоджання законному стягненню; відсутність фінансових засобів для виконання зобов'язальних заходів за спірними правочинами; незадовільний економічний стан; наявна сукупність відкритих виконавчих проваджень із відповідних справ.

Окрім того, заявник має на меті обґрунтувати можливість забезпечення негайності виконання судового рішення у випадку всебічного розгляду справи і правомірного задоволення позову по цій справі. Також має бути передбачене питання ймовірності виникнення ускладнення виконання або свідомого невиконання рішення господарського суду за специфічних умов невжиття сукупності відповідних заходів. Вичерпність з послідуною адекватністю заходів із забезпечення позову додатково мають бути обґрунтовані на відповідному законодавчому рівні заявником.

Адекватність заходу до забезпечення позову, що застосовується господарським судом, визначається його відповідністю до вимог, для забезпечення яких він вживається. Оцінку такої відповідності здійснює господарський суд, зокрема, враховуючи співвідношення прав (інтересу), про захист яких просить заявник, з вартістю майна, на яке вимагається накладення арешту, або майнових наслідків заборони відповідачеві вчиняти певні дії [14, с. 136].

Співмірність має на меті врегульований чинним законодавством процес співвідношення господарським судом негативних суспільних наслідків: від закономірності вжиття заходів з метою ефективного забезпечення позовних вимог з відповідними негативними суспільними наслідками, вірогідність настання яких збільшується до 100% через невжиття таких заходів, враховуючи додатково відповідність національних прав чи законних інтересів, за захистом яких заявник може неоднократно звертатися до суду, та відповідно фінансових наслідків із вжиття заборонних заходів відповідачеві вчиняти сукупність певних дій. Також варто врахувати ті обставина справи, що перелік обраних заходів для подальшого дієвого забезпечення позову не повинен обмежувати повноваження із повного припинення господарської діяльності суб'єкта господарювання в тому разі, якщо відповідна діяльність не вказуватиме на

подальше погіршення фінансового стану відповідача, а також погіршення його майна чи відповідно зниження його вартості.

Таким чином, заявляючи про необхідність застосування судом заходів забезпечення у разі подання позову майнового характеру, заявнику потрібно вказати на наявність обставин, які можуть свідчити про вчинення відповідачем дій, спрямованих на ухилення від виконання зобов'язання після пред'явлення вимоги чи подання позову; подати докази, що засвідчують наміри відповідача розпорядитися коштами (майном), наміри ухилитися від виконання рішення суду; довести суду розумність, співмірність та адекватність заходу забезпечення; переконати суд, що такі заходи не перешкоджатимуть господарській діяльності відповідача; надати реквізити майна/рахунків, на які необхідно накласти арешт; пред'явити пропозиції щодо зустрічного забезпечення [14, с. 137].

Вищезазначений перелік вимог щодо заяви особи про застосування заходів забезпечення позову у господарському процесуальному праві є повністю виправданими, оскільки дуже часто суди на власний розсуд можуть застосовувати специфічні заходи, що ніяким чином не пов'язані з предметом позовних вимог у справі. Також досить часто відбувається перелік випадків, у яких не дуже добросовісний заявник просить вжити ефективних та дієвих заходів забезпечення, які нерідко перевищують наслідки порушення. До прикладу: позивач, що має на меті заявити позов щодо стягнення малозначної суми фінансових вкладень, просить накласти арешт на нерухоме та рухоме майно, що перебуває у власності відповідача, або як забезпечення передати належне відповідачеві майно на зберігання.

Отже, як висновок: вектор сучасної тенденції розвитку господарського судочинства стосовно інституту забезпечення позову спрямований на гарантування балансу інтересів одночасно як позивача, так і відповідача, розширення кола гарантій щодо поетапного виконання судових рішень у майбутньому із одночасним запобіганням зловживань

гарантованими законодавством процесуальними правами недобросовісної сторони.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Згідно проведеного дослідження щодо удосконалення організаційно-правового механізму із забезпечення позову ми віднесемо: удосконалення адміністративно-правового механізму протидії зловживанням сторонами під час забезпечення позову; розширення технологічної складової позовної заяви; узагальнення практичних мотиваційних положень з подальшим прийняття відповідних рішень щодо забезпечення позову або аргументованої відмови у забезпеченні; застосування дієвого регламентованого механізму організаційно-правових засобів забезпечення позову, характерних, наприклад, для права окремих країн Європейського Союзу.

Література

1. Алексеева Н. С. Деякі аспекти зловживання правом на забезпечення позову у цивільному процесі. *Зловживання цивільними процесуальними правами: шляхи протидії* : матер. круглого столу (м. Одеса, 27 лист. 2015 р.) / уклад.: І. В. Андронов, Н. В. Волкова, Р. Ф. Гонгало; НУ ОЮА, Каф. цив. проц. Одеса : Фенікс, 2015. С. 69–72.
2. Богацька Н. Особливості апеляційного провадження відповідно до проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. № 9. С. 162–166.
3. Бутирський А. А. Вирішення господарських спорів в Україні та країнах Східної Європи: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Чернівці, 2015. 473 с.
4. Бутирський А. А. До проблемних питань визначення підвідомчості справ адміністративним судам. *Держава і право*. 2009. Вип. 45. С. 253–257.

5. Butyrsky A. A., Nikolenko L. N., Ivanyuta N. V., Butyrskaya I. A., Kabenok Y. V. Economic Disputes Resolving Models by Courts in the Post-Soviet Countries. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2021. No. 24 (2). P. 1–9.

6. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06 листопада 1991 року. № 1798-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56. https://uba.ua/documents/events/2017/20170928/VITALIY_URKEVYCH.pdf (дата звернення: 25.08.2024).

7. Іванюта Н.В. Захист та гарантії прав відповідача в процесі реалізації забезпечення позову в господарському судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 188–191.

8. Іванюта Н.В. Виконання судових актів господарського суду щодо забезпечення позову. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 146–151.

9. Курдес О. Л. Деякі питання забезпечення позову в господарському процесі. *Матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів гуманітарного факультету* (23–27 квітня 2007 р.). Суми : СумДУ, 2007. Ч. 2. С. 3–11.

10. Ніколенко Л. М. Перегляд судових актів у господарському судочинстві: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Донецьк, 2013. 29 с.

11. Постанова Південно-західного апеляційного господарського суду від 27 вересня 2023 року у справі № 915/386/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113790999> (дата звернення: 22.08.2024).

12. Степанова Т. В. Теоретико-правові засади процесуального статусу учасників позовного провадження у господарському судочинстві : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Київ, 2018. 36 с.

13. Тур Т. О. Інститут забезпечення позову в адміністративному процесі: практичні аспекти застосування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 496–500.

14. Шухатян Х. О. До питання захисту інтересів відповідача при реалізації заходів забезпечення позову у господарському процесі. *Право і суспільство*. 2013. № 6–2. С. 135–139.

15. Шурин О. А. Інститут забезпечення позову: теоретичні та практичні проблеми реалізації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1. С. 177–180.

16. Ухвала Господарського суду Вінницької області від 29 березня 2023 року у справі № 902/438/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109867262> (дата зверн. 27.08.2024).

References

1. Aliksieieva N. S. Deiaki aspekty zlovzhyvannia pravom na zabezpechennia pozovu u tsyvilnomu protsesi. *Zlovzhyvannia tsyvilnymi protsesualnymi pravamy: shliakhy protydii: mater. kruhloho stolu* (m. Odesa, 27 lyst. 2015 r.) / uklad.: I. V. Andronov, N. V. Volkova, R. F. Honhalo; NU OIuA, Kaf. tsyv. prots. Odesa: Feniks, 2015. S. 69–72 [in Ukrainian].

2. Bohatska N. Osoblyvosti apeliatsiinoho provadzhennia vidpovidno do proektu Hospodarskoho protsesualnogo kodeksu Ukrainy. *Pravo Ukrainy*. 2017. № 9. S. 162–166 [in Ukrainian].

3. Butyrskiy A. A. Vyrishennia hospodarskykh sporiv v Ukraini ta krainakh Skhidnoi Yevropy: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.04. Chernivtsi, 2015 [in Ukrainian].

4. Butyrskiy A. A. Do problemnykh pytan vyznachennia pidvidomchosti sprav administratyvnykh sudam. *Derzhava i pravo*. 2009. Vyp. 45. S. 253–257 [in Ukrainian].

5. Butyrsky A. A., Nikolenko L. N., Ivanyuta N. V., Butyrskaya I. A., Kabenok Y. V. Economic Disputes Resolving Models by Courts in the Post-Soviet Countries. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2021. No. 24 (2). P. 1–9.
6. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 06 lystopada 1991 roku. № 1798-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1992. № 6. St. 56. https://uba.ua/documents/events/2017/20170928/VITALIY_URKEVYCH.pdf [in Ukrainian].
7. Ivaniuta N.V. Zakhyst ta harantii prav vidpovidacha v protsesi realizatsii zabezpechennia pozovu v hospodarskomu sudochynstvi. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2010. № 3. S. 188–191 [in Ukrainian].
8. Ivaniuta N.V. Vykonannia sudovykh aktiv hospodarskoho sudu shchodo zabezpechennia pozovu. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2011. № 2. S. 146–151 [in Ukrainian].
9. Kurdes O. L. Deiaki pytannia zabezpechennia pozovu v hospodarskomu protsesi. *Materialy naukovo-teoretychnoi konferentsii vykladachiv, aspirantiv, spivrobitnykiv ta studentiv humanitarnoho fakultetu*. (23–27 kvitnia 2007 r.). Sumy: SumDU, 2007. Ch. 2. S. 3–11 [in Ukrainian].
10. Nikolenko L. M. Perehliad sudovykh aktiv u hospodarskomu sudochynstvi: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.04. Donetsk, 2013. 29 s [in Ukrainian].
11. Postanova Pivdenno-zakhidnoho apeliatsiinoho hospodarskoho sudu vid 27 veresnia 2023 roku u spravi № 915/386/22. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reiestr.court.gov.ua/Review/113790999> (data zvern. 22.08.2024) [in Ukrainian].
12. Stepanova T. V. Teoretyko-pravovi zasady protsesualnoho statusu uchasykiv pozovnoho provadzhennia u hospodarskomu sudochynstvi: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.04. Kyiv, 2018. 36 s [in Ukrainian].

13. Tur T. O. Instytut zabezpechennia pozovu v administratyvnomu protsesi: praktychni aspekty zastosuvannia. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2022. № 6. S. 496–500 [in Ukrainian].

14. Shukhatian Kh. O. Do pytannia zakhystu interesiv vidpovidacha pry realizatsii zakhodiv zabezpechennia pozovu u hospodarskomu protsesi. *Pravo i suspilstvo*. 2013. № 6–2. S. 135–139 [in Ukrainian].

15. Shurn O. A. Instytut zabezpechennia pozovu: teoretychni ta praktychni problemy realizatsii. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. 2018. № 1. S. 177–180 [in Ukrainian].

16. Ukhvala Hospodarskoho sudu Vinnytskoi oblasti vid 29 bereznia 2023 roku u spravi № 902/438/23. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/109867262> [in Ukrainian].